



Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.







PRAKTISK VECKOTIDNING  
FÖR  
QVINNAN OCH HEMMET.

N:r 8.

Fredagen den 22 februari 1889.

2:dra årg.

<p><b>Byrå:</b> Klarabergsgatan 54, en tr. <b>Annonspis:</b> 25 öre pr petitrad (= 10 stafvelser).</p>	<p>Tidningen kostar endast 1 krona för kvartalet. postarvodet inberäknadt. Ingen lösnnummerförsäljning.</p>	<p>Redaktör och utgivare: <b>FRITHIOF HELLBERG.</b> Träffas å byrån kl. 10—11 och 4—5. Allm. Telef. 6147.</p>	<p><b>Utgifningstid:</b> hvarje helgfri fredag. Infaller helgdag på fredagen, ut- gifves tidningen näst föreg. eller nästfölj. söckendag.</p>	<p><b>Prenumeration sker:</b> I landsorten: å postanstalterna. I Stockholm: hos redaktionen, å Stads- postens hufvudkontor, i boklädorna samt å tidningskontoren.</p>
--	---	---	---	---

## Baronessan Mary Vetsera.

Den uppskakande tragedie, som den 30 för- lidne januari utspelades på det tysta, oansenliga jagt- slottet Mayerling invid Wien, då det stora Österrikiska kejsardömet's tronföljare för egen hand ändade sina da- gar, följd i döden af den qvinna, han älskade öfver rikedom och makt, ja, öfver lifvet, har allt sedan hållit bestörta sinnen öfver hela den civiliserade världen i upprörd spänning. Det mystiska dunkel, som till en början sveptes öfver kata- strofen, har småningom bör- jat skingras, och ur de hvarandra korsande och motsägande ryktena har den gripande sanningen träd- fram och befunnits — i hela sin dystra romantik — mer sagolik än sagorna sjelfva . . .

Mary Vetseras namn har blifvit ett af dessa, hvilka äfven en aflägsen framtid ej skall kunna nämna utan den sorgbundna sympatiens tonklang. Den kärlek, som förde de båda unga i dö- den, kommer aldrig att för- svaras, men evigt att förlå- tas. Ty dem, som mycket älskat, skall ock mycket förlåtet varda!

Det finnes icke en punkt i denna korta kärleksdikt, som ej blifvit från de mest skilda håll belyst; något nytt ämna vi minst af alla söka lemna. Men när en gynsam omständighet satt



oss i tillfälle för våra läsa- rinnor framlägga den unga, olyckliga baronessans inta- gande bild, ha vi skyndat begagna det, visse om sven- ska kvinnors medkänsla och deras domars mildhet.

Ung — ett adertonårigt barn — skön och af en högättad familj tycktes lifvet ha slösat äfven öfver henne af sin rikaste lycka. De stränga fordringar, man är van att ställa på en klas- sisk skönhet, motsvarade hon visserligen ej. Men hon lär hafva varit af ett bedä- rande behag, af fin, medel- stor, graciös gestalt, en bländande hy, svart rikt hår. Och mot den mörka skug- gan från detta hade de un- derbart svärmiska, klarblåa ögonen verkat med fängs- lande kontrast.

För dem, som först trädde in i det rum, der kronprins Rudolf och Mary Vetsera sökt en gemensam död, tedde sig en syn, som väl aldrig torde förblekna i deras minne. På den hvita bädden, bredvid den starke mannens döda kropp, den unga qvinnans lik, skönt ännu trots blekheten och med de ljusa ögonen slutna till evig sömn. Och öfver det, halft döljande de jung- fruliga formerna och skott- sårets fina blodspår, funno de friska blommor strödda — en outgrundlig kärleks sista offergård . . .



## Hvad vi fordra.

Tankar angående Nils Hertzbergs bok »Qvinnans kallelse och uppfostran».\*

Bland de många skrifter, som i våra dagar utkommit och behandla qvinnans förhållande till samhället och qvinnans förhållande till mannen, torde få vara skrifterna med mera intresse och kärlek till ämnet än ofvannämnda arbete af professor Hertzberg. För hvarje rad möter oss en upprigtig önskan att kunna verka för qvinnans bästa, och hjertat, som dikterat orden, är en gentlemans. Likväl — trots det skenbart rigtiga i hans slutledningar och den öfvertygelsens värme, som utmärker hans skrifsätt — uppstego i mitt sinne invändningar, af hvilka jag nu vill framlägga några få. Men min opposition är långt ifrån ett påstående, att jag har rätt, snarare yttring af en skeptisk naturs motvillighet att gifva med sig, förr än hon är fullt öfvertygad.

Sålunda finner jag särskildt anmärkningsvärda herr H:s uttalanden om *qvinnans bestämmande, qvinnans deltagande i det offentliga lifvet och qvinnans uppfostran*.

Den ofta anförda satsen, att »säkraste måttstock för ett samhälles sedliga och sociala tillstånd är den ställning qvinnan innehar», tager hr H. till grund för sitt studium af qvinnofrågan. Men är denna grund pålitlig?

Ingen kan förneka, att aktningen för qvinnan och hennes frigörelse går med säkra steg framåt, och det erkännande, hon vet att förskaffa sig för sin begåfning och duglighet, blir allt rättvisare. Detta i de länder, der visserligen odling och kultur stå högst, men sedernas förfall allt mera griper omkring sig. Å andra sidan visar oss historien folkslag, t. ex. judafolket, hvilka hyst djup vördnad för moral och sedelag, men egt föga begrepp om qvinnans rättigheter. Sådana erkändes sällan, följaktligen var hennes ställning ej afundsvärd.

Stödande sig på nyss nämnda, i mitt tycke, falska grund, vågar hr H. påstå, att historien och lifvet lemna oss den rätta vägledningen för bedömande af qvinnans uppgift. I historien, menar samme författare, kan man klart se, hvilka lifsgärningar hon är kallad att utföra. —

Men historien är en sann berättelse om folkens utveckling, ett ständigt upprullande efter hvartannat af bilder, af hvilka den sista alltid visar ett fullkomligare tillstånd än den näst föregående. Vill man sålunda med tanken omfatta bilden af det allra fullkomligaste tillståndet, får man ej dröja vid det förflutna, utan i framtidens historia söka nå den aflägsna slutbild, der *förbättrandet* upphör i ideal, harmonisk fulländning. Qvinnans historia visar hittills ett famlande och sökande efter något bättre än det bestående — ett famlande så svagt och så i mörkret, att det under långa tider nästan undgått uppmärksamhet.

Der denna sträfvan gjort sig märkbar, har den alltid uppväckt högljudda invändningar från det manliga släktet. Dock hvarför skall qvinnokönet hindras i den utveckling, som är en lag för allt i naturen? Friheten att utbildta sig efter sin egen håg vill äfven herr H. beröfva henne. Han säger nämligen —

\* I n:r 50 af Idun för förra året återfinna våra läsarinnor ett kort omnämnande af hr Hertzbergs arbete, som just då utsändts i sin svenska dragt. Vi ha ej velat neka »F. S.» att framställa sina motskäl, synnerligast som artikelförf:s ställning till frågan torde delas af många.

härom undervisad af historien — att qvinnan, redan då hon utgick ur Skaparens hand, erhöill sin uppgift, och att denna uppgift under tidernas lopp tydligen manifesterat sig.

Det första kan ej bestridas, men väl det senare. Qvinnan har ju hittills saknat sjelfbestämmerätt och derigenom hindrats att visa, huru långt hon med sina gåfvor kan komma. Hon har varit, hvad männen tillåtit henne att vara, det är allt.

Hvad har då blifvit af qvinnan under detta människens förmynderskap? En öfverflödsvara på alla områden, som ej äro makans och modrens. Herr H. öppnar visserligen äfven en del andra områden för den kvinnliga arbetskraften, dock med uttryckligt förbud för qvinnan att blifva mannens konkurrent. I och med det samma har herr H. stämplat qvinnans fordran på sann, mänsklig frihet såsom förmätenhet och högmod.

Qvinnan anser denna fordran rättmätig och definierar sålunda sin bestämmande: qvinnan skall, sedan hon fritt och otvunget utvecklats sig i den riktning hennes individuella håg och anlag utvisa, få, såsom hon sjelf önskar, söka sin utkomst och arbete för mänsklighetens framåtskridande.

Såsom man af det redan sagda kunnat ana, är herr H. ingen vän af qvinnans deltagande i det offentliga lifvet. Han erkänner visserligen, att hon eger den begåfning, som härtill fordras, ja, han nekar ej, att samhället kunde hafva stort gagn af upplysta och insigtsfulla qvinnors direkta ingripande i dess angelägenheter, dock anser han detta långt ifrån önskvärdt och förmenar henne afgjordt tillträde till politikens område.

Hvarför då dessa inskränkningar? För att ej den ljufva frid, som nu hvilar öfver qvinnans tillvaro, må störas! Det är idel ömhet om qvinnans subilt danade väsen, hvilket ju skulle illa medfaras i det offentliga lifvets vimmel. Jag tviflar på att tänkande qvinnor äro tacksamma för denna välmening.

Lyckligtvis torde den tid snart komma, då det skall anses för en orimlighet, att det ena könet föreskrifver lagar för det andra och liksom binder händerna på halfva mänskligheten. Ännu lefva vi i detta sakernas tillstånd, och många finna det alldeles i sin ordning. Slafvarna funno också sin ställning helt naturlig, till dess frihetens dag kom. Men hvarför togo de ej långt förr ett energiskt steg till sin befrielse? Det kommer att frågas så en gång äfven om qvinnan. Saken är, att länge undertryckta varelser tyckas finna sig väl. Det är tämjandets hemlighet.

Naturen blir hälften vana och hälften resignation.

Ännu några ord om qvinnans rätt att deltaga i politiska angelägenheter. Borde icke hvarje qvinna inse vigten och betydelsen af att ernå denna rättighet? Samhället behöfver på många områden reformeras; ingen nekar att qvinnan är nödvändig vid denna reformation. Hittills har hon blott medgifvits ett indirekt ingripande. Skall hon emellertid kunna med fria händer tjena det allmänna samt äfven sitt eget bästa, måste hon ega tillträde och talan der, hvarest lagarna, äfven hennes, dikteras.

Öfvergå vi nu till herr H:s åsigt om qvinnans uppfostran, finna vi, att han grundar dessa på en för henne egendomlig själsdaning. Denna skulle fordra, att, såsom hittills varit vanligt, först och främst qvinnans känslolif utbildas. Förståndets utveckling kommer i andra rummet. »Det är icke så mycket hennes förstånd som hennes hjerta, som be-

höfver näring». Herr H. vill i analogi härmed tilldela henne många undervisningsämnen, men från dessa borttaga den vetenskapliga kärnan. Endast den allra ytligaste bildning skulle vara för qvinnan lämplig, helst under form af bildande konst, skönlitteratur och hvad som i öfrigt kan inverka på hennes sinnen. För en abstrakt själsverksamhet anses hon ej ha hvarken behof eller anlag.

Men är nu denna omtalade, egendomliga själsdaning verkligen för qvinnan ursprunglig? Har den icke snarare framkallats af ett ensidigt och ofullständigt uppfostringssystem? För den, som tänker sig in i saken, tyckes det senare vara det antagligaste. Är så förhållandet, blifva de hittills gällande principerna för qvinnans utbildning förkastliga. Tvärt om tyckes hon ha full rätt att erhålla lika grundlig utveckling af förståndsfunktionerna som mannen. Säkert skulle hon hafva ofantligt mera glädje och nytta häraf, än af att, såsom herr H. förordar, få sitt känslolif och fantasilif uppjagadt. Åt detta håll har hon redan hunnit mer än tillräckligt långt. Derom vittnar mycket — bland annat den ofta omtalade och ständigt förargelseväckande nervositeten.

Totalintrycket af herr H:s bok blir det, att qvinnan bör lefva i en finare, högre sfer än mannen, hvilkens pligt det är att så mycket som möjligt skona henne från detta jordelofs obehag. Många qvinnor kunna emellertid intyga, att detta behagliga sätt att lefva ej blef deras lott; någon manlig beskyddare ha de ej. För att icke tryckas allt för hårdt af ogynnsamma omständigheter, fordra de att sättas i tillfälle att beskydda sig sjelfva. Men derhän kommer det aldrig, om herr H:s mening allt framgent skulle göra sig gällande. Att den nu gillas af många, syntes af de smickrande omdömen, som en stor del af tidningspressen bestod herr H:s bok.

Tidningarnas berömande yttranden kommo mig att läsa denna bok — min känsla af det obefogade i detta allmänna gillande nödgade mig att skrifva dessa rader. F. S.

## Moderssorg och modersfröjd.

Fritt efter August Becker.

Det ges ej skönare en sång,  
än den i sina toners gång  
besjunger, hur oändligt när  
till modershjertat barnet är.  
Det ges ej skönare en sång,  
än den som diktade en gång,  
hur evig kärleks stråle göt  
sig klar och varm i moderssköt.

Det ges ej hjerta mera armt,  
än det som gråter tungt och varmt  
för älskadt barn, när lyckan svek,  
när hoppet från dess sida vek.  
Det ges ej hjerta mera rikt,  
än det åt modersglädje vigdt;  
hur sällt, på armen gunga få  
sitt kärleksbarn med ögon blå!

O moderssorg och modersfröjd —  
oändligt vid är himlens höjd,  
dock än omätligare är  
den glädje, som ditt hjerta när!  
Och mera djup än hafvets våg,  
ditt aldrig mänskligt öga såg,  
den smärta utan ro och tröst,  
som rymmes i ditt modersbröst!

Annie Berg.





## Bref till tant Anna.

Stockholm, den 22 febr. 1889.

En literär njutning af ovanligt intresse väntar oss stockholmsboar i dessa dagar, då vårt södra grannlands store kritiker doktor Georg Brandes väntas hit för att hålla trenne föreläsningar om Göthe.

Du, kära tant, känner d:r Brandes' verksamhet och är en varm vän deraf, jag vet det, men jag har med förvåning funnit, att den stora massan af Sveriges kvinnor känner mycket litet till denne man, hvars kamp för humanisering, utveckling och framåtskridande äfven innefattar kampen för kvinnan, och hvars namn sedan mer än halftannat årtionde till baka är i hela den civiliserade världens yppersta kretsar känt bland de största för att icke säga såsom det största Norden för närvarande eger på det andliga området. Detta är sagdt, utan att man ett ögonblick glömt vare sig Ibsen, Björnson eller någon annan af »vore Konger i Aandens Rige». Ty de må hvar för sig vara enastående i begåfning, i originalitet, i storslagen hänförelse, men doktor Georg Brandes oförgångliga ära är det att ha gjutit nytt lif i en andligt död nation och gifvit första impulsen åt den rika andliga utveckling, som utmärker de sista decennierna här i Norden.

De föreläsningar, han åren 1871—75 höll i Köbenhavn, och som sedan utkommit af trycket under titeln »Hovedströmninger i det nittonde Aarhundredes Literatur», utgöra oomtvistadt den ursprungliga tillskyndelsen till våra dagars uppsving på det andliga området icke blott i Danmark utan i hela Skandinavien. — Såväl Ibsen som Björnson ha sjelfve erkänt den skuld, i hvilken de stå till denne lifgivande ande.

Men dessa föreläsningar, hvilka vid sidan af tusentals beundrare och lärjungar äfven förskaffade honom en del hätska fiender bland de ortodoxe och konservative, hvilkas tunga blund han stört, orsakade att han ej fick den professur i estetik, som var honom ämnad. Förbigås kunde han dock ej, och följden blef, att professorsstolen ännu i dag står obesatt.

Brandes tillbringade nu flere år i Berlin, i afsigt att studera tyska förhållanden — och följden af denna vistelse blef en ny rörelse i Danmark med honom som utgångspunkt, afseende att närma nationalfienderna till hvarandra under kulturens internationella banér. Här — likasom i öfrigt på politikens område lika väl som på litteraturens — har Brandes' inflytande varit epokgörande. Och den stämning, som i Danmark endast af tillfälliga förhållanden till en tid hålles tillbaka, växer med sina rötter allt djupare in i folkmedvetandet. Denna stämningens kärna är att alla folk äro bröder och böra räcka hvarandra trofasta händer för att i gemensam sträfvan arbeta för utveckling och frihet. Detta är »europemäns» vackra lära, som med ädel stolthet reser sig emot förgångna tidens brutala åskådningssätt.

Efter vistelsen i Berlin återvände Brandes i följd af sina landsmäns ifriga böner till Köbenhavn, der hans vänner och meningsfränder, som fruktat att han för alltid skulle förloras för fäderneslandet, genom samman-skjutande af medel beredt honom en privat professur.

Du har hört mig tala om hans föreläsningar, hvilka utgöra alla literaturvänners största njutning under den på andliga intressen så rika vintersäsongen i Köbenhavn. Åhörarskarorna, som samla sig i kö på och nedan-

för universitetets stora trappa, få aldrig rum i åhöraresalen — ändock universitetshusets största. För dem, som komma för sent vid stormlöpningen uppför trapporna och tillbaka-trängas vid den allt utom hänsynfulla striden om platserna, och för de många, som föredragit att lugna sin otålighet, upprepas föredraget en dag senare i veckan. Det har sålunda förekommit, att samma föredrag måst upprepas trenne gånger.

Den öfvervägande delen af åhörarna utgöres af damer, men detta förhållande torde ej kunna tillskrivas någon annan omständighet än den, att dessa företrädesvis disponera sin tid under en timma, då männen till stor del äro upptagna. Ty doktor Brandes har ingenting gemensamt med dessa damernas favoriter, hvilkas dragningskraft en man har svårt att förstå.

Hans skönhet är tankens och hjertats, icke ansigtets, och hans väsen är både enskildt och offentligt obekrifligt vinnande genom sin enkla flärdlöshet, parad med ett egendomligt mjukt behag och åtbörder i tonfall, men fritt från hvarje spår af affektation.

Jag måste för utrymmets och tidens skull alldeles afhålla mig från att nämna något om det fängslande språk, den mängd af geniala och befruktande tankar m. m. m., som utmärker hans föredrag.

Men det är möjligt, att den starka köbenhavnska dialekten första aftonen kommer att beröfva äfven dem, som fullt obehindradt läsa det danska språket, någon del af föredragets finaste bouquet; denna olägenhet skall dock säkerligen med första aftonen vara öfvervunnen.

Afundas nu ej allt för mycket din

Guido.



## IDUNS

### femte pristäfling.

1) För den bästa uppsats från något *qvinligt yrkesområde* utdelas **ett pris af 25 kronor**. Härvid tillstoddes de täflande den största möjliga frihet i val af ämne, för så vidt detta endast faller inom uppgifven ämnesgrupp, som ju är synnerligen vid, då den omfattar all qvinlig verksamhet utom hemmet, denna må nu bestå i t. ex. någon lärarinneverksamhet eller i ren handtverksutöfning.

2) För den bästa skildring ur eller uppsats öfver *societets- och sällskapslif* utdelas **ett pris af 20 kronor**.

Täflingskrifter inom dessa tvänne afdelningar få ej öfverstiga fyra vanliga spalter i Idun.

3) För den bästa och rikhaltigaste samling af *praktiska råd och rön för hus och hem* (afsedda för Iduns smala spalter) utdelas **ett pris af likaledes 20 kronor**. För täflingskrifter inom denna afdelning gäller ingen bestämd omfångs begränsning.

### ➡ Ett extra pris ➡

på **25 kronor** har Redaktionen dessutom beslutit utdela för den bästa *beskrifning öfver skandinavisk badort eller sanatorium*, ett ämne och en fråga för dagen, då snart de sedvanliga vårfunderingarna för sommarsejournen torde stå för dörren. Täflingskrifter inom denna afdelning få ej öfverskrida ett utrymme af tre vanliga spalter i Idun.

Red.



## Från kvinnans arbetsfält.

Studier från Stockholms horisont

af J. N-g.

II.

### Telefonisterna.\*

Det är ej att förundra sig öfver, att kvinnan, i sin från så många håll förkättade sträfvan att vinna ökad arbetsterräng, genom den allmänna oviljan ofta afskrämmas från att på områden, der mannen af ålder varit allenaherrskande, upptaga en svår konkurrens. Konkurrens är strid och derfor ock egnad att skapa bitterhet och hat. Det är derfor att *könshatet*, om det skulle i större utsträckning väckas, innebär så oöfverskådliga vådor för allt vårt sociala lif, som just *könskonkurrensen* (eller konkurrensen de olika könen emellan) måste gifva hvarje sansad betraktare anledning till betänksam fruktan.

Så mycket lämpligare och mera glädjande bör det då förefalla alla vänner af en förständig kvinnofrigörelse, när ett helt och hållet nytt arbetsområde för henne öppnas, betingadt af nya tider och nya förhållanden. Hon kan då, om hon med vakenhet passar på, rycka fram och taga den nya platsen i besittning utan att behöfva tränga sig till den samma med forne innehafvare. Vi ha ock att från de senare åren anteckna många olika tillfällen, då nya arbetsfält öppnats och under *fredligt* besittningstagande af kvinnan tillgodogjorts.

Särskildt på det moderna yrkesområde, vid hvilket vi i dag ämna dröja, har kvinnan funnit stor och allmän användning. För endast 20 år till baka var begreppet »telefonist» något helt och hållet okänt; för ännu ett decennium sedan låg telefonväsendet så i sin linda, att det minst af allt kunde bli tal om någon särskild yrkesklass i detta sammanhang; i den dag, som i dag är, sysselsätter det svenska telefonväsendet flere hundratal personer, af dessa den största parten kvinnor.

Äfven för de mest afsides boende af våra läsarinnor, de der till äfventyrs sällan komma till direkt erfarenhet af städernas och specielt storstädernas moderna lif, torde numera detta kulturområde vara så välbekant, att vi ej behöfva slösa ord på att söka klargöra, hvad som rätt menas med en »telefonist» och hvari hennes arbete består. Öfver en stor del af vårt land väfver telefonrådarnes korrespondensnät sina luftiga maskor; i flertalet af våra mera betydande stadssamhällen har det nya umgängesmedlet tagit verldsbekant uppsving. Öfver 15,000 telefoner äro för närvarande i verksamhet inom vårt land, hvaraf mer än 6,000 ensamt i Stockholm.

Det största telefonbolaget inom Sverige, ja, inom hela världen, är *Stockholms allmänna telefonaktiebolag*, hvarför vi ock med allt skäl kunna lägga detta och förhållandena inom det samma till grund för en kortfattad skildring af de qvinliga telefonisternas ställning inom yrket. Visst torde väl vara, att icke allestädes inom de mindre telefonsamhällena telefonisternas arbete och vilkor äro så mönstergildt ordnade som inom denna typiska inrättning, men der ännu önskningsmål återstå att eftersträfva, der ännu förbättringar jemside med sjelfva institutionens utveckling och tillväxt kunna komma att göras och helt visst äfven blifva gjorda, kan näppeligen en bättre norm

\* På grund af flere samträffande orsaker har artikel II i denna serie nummer för nummer fördröjts. Hädanefter kommer emellertid serien att ostördt inflyta med en à två uppsatser i månaden.



föreläggas, än den hvilken här redan är förelagd.

Hvad först sjelfva arbetslokalerna angår, är väl känt, att det nämnda Stockholmsbolaget, allt sedan det för snart tvänne år sedan invigde sin nya ståtliga lokal vid Norra Smedjegatan, härvidlag presterar det ypperst möjliga. Den stora apparatsalen är ytterligt rymlig, ljus, luftig och i all måtto bekväm. Hvilken stor roll dessa faktorer: ljus, utrymme och frisk luft spela för utöfvarne — eller rättare utöfvarinnorna — af ett enerverande och ansträngande arbete behöfver ej särskildt påpekas.

Den nämnda apparatsalen är mer än 110 fot lång, 29 fot bred och 21 fot hög. På sidan om denna sal är till telefonisternas bekvämlighet sörjdt för ändamålsenliga frukost-, toalett-, bad- och kapprum. De rent yttre betingelserna för de unga telefonisternas materiella välbefinnande äro således på ett mönstergildt sätt tillgodosedda.

Härutinnan kan ock knappast för mycket göras. Ty det är fäfangt att söka förneka, det telefonistens yrke är af en synnerligen ansträngande art. Den evinnerligt spända uppmärksamhet, de måste iakttaga, det enerverande surret från de tusentals ringapparaterna och koppelingsbordens klappande klaffar, den särskildt ansträngande natt-tjenstgöringen — allt förenar sig att undergräfvat ett icke allt för starkt nervsystem. Och våra damer äro icke särdeles välkända att i detta hänseende vara öfverflödigt starkt utrustade.

Att sjukdomsförhållandena vid det Allmänna telefonbolaget dock ställa sig så gynnsamt, som nedan af siffror närmare framgår, vittnar godt om, hvilka lyckliga resultat kunna ernås genom ändamålsenliga arbetslokaler och ett rationellt ordnande af arbetstiden.

Vid Stockholms allmänna telefonaktiebolag äro för närvarande anställda 100 qvinliga telefonister, hvilka, fördelade i två vakter, förrätta allt arbete vid expedition af samtalen. Den vanliga tjenstgöringstiden är ena dagen kl. 8—12 f. m. och 3—6 e. m. och andra dagen kl. 12—3 samt 6—10 e. m. Hvarannan söndag är fridag, och under de öfriga sker tjenstgöring antingen kl. 8—3 eller kl. 3—10. Natttjenstgöringen, kl. 10 e. m.—8 f. m., bestrides äfven af qvinliga telefonister, som ock, alternerande med sina andra kamrater, utföra dagtjenstgöring. Då natttjänst påkommer, hvart femte dygn, äro de tjenstgörande lediga från annan tjenstgöring efter kl. 6 qvällen förut samt hela påföljande dag och inträda i arbete först den derpå följande dagen kl. 12 middagen.

Aflöningsvilkoren torde må hända icke förefalla allt för lysande; men så länge, ty värr, den qvinliga arbetskraften ännu ej hunnit sträfvat sig upp till synerligen hög valör på arbetsmarknaden — beroende dels på att den är så jemförelsevis opröfvad och dermed till prentionerna försagd på nya områden, dels derpå att konkurrensen på de hittills allt för få barnorna måste bli onaturligt svår — så länge kunna de visserligen ej förefalla oskäligt låga.

Aflöningen utgår med 25 öre pr tjenstgöringstimme, motsvarande något mera än 50 kronor pr månad med 7 timmars dagligt arbete. Genom något förlängd tjenstgöring under den tid sommarpermissionerna pågå ökas äfven års aflöningen till något högre belopp än efter nyssnämnda månadsinkomst. Vid sjukdomsfall betalar bolaget under den tid, då 125 tjenstgöringstimmars skolat ega rum, 20 öre pr sådan timme och under ytterligare samma tid 10 öre pr timme. På sommaren erhåller hvarje telefonist en half månads permission med full aflöning.

Dessutom förekommer äfven permission af hvarjehanda anledningar, och har sådan för hvarje telefonist i medeltal under 1888 utgjort 3.96 dagar; i allmänhet afstår dervid den permitterade telefonisten sin timpenning till den för henne tjenstgörande extra telefonisten.

För att antagas till telefonist skall den sökande, som, efter inlemnad, till bolagets styrelse stäld ansökan, åtföljd af prest- och läkarebetyg, erhållit kallelse dertill, undergå en lärokurs af något mera än 200 timmar. Efter den sammans slut och om eleven derunder visat god fallenhet för samt förvärfvat tillräcklig skicklighet i det ingalunde lätta arbetet, erhåller hon anställning som extra telefonist för att sedan i tur och ordning befordras till ordinarie. Ansökningar om platser ingå till den mängd att vanligtvis t. o. m. flere hundra måste ligga och vänta på blifvande ledighet.

Omsättningen af tjenstgörande är ej synnerligen stor, och många finnas, som varit anställda hos bolaget sedan dess början; ehuru arbetet är mycket ansträngande, synas dock telefonisterna väl kunna uthärda det samma. Under 1888 har i medeltal hvarje telefonist varit i anledning af sjukdomsfall frånvarande endast 3.59 dagar eller knapt 1 dag af 100 arbetsdagar. Till detta gynnsamma resultat torde, som vi ofvan framhållit, i väsentlig mån den nya, rymliga och luftiga stationslokalen samt det nuvarande, mindre ansträngande expeditionssystemet bidraga. År 1886, då ännu den äldre lokalen och det gamla expeditionssättet begagnades, uppgick antalet sjukdagar pr telefonist till 6.95 eller nästa dubbelt så många som under sistlidet år.

För att befrämja, det de hos bolaget tjenstgörande måtte bilda sig en liten sparpenning, har bolaget i början af detta år utfäst sig att för en hvar af dem, som af sin månadslön i sparbank insätta minst två kronor, äfven insätta detta belopp mot i hufvudsak det vilkor, att insättningarna ej få uttagas, förr än den tjenstgörande lemnar sin befattning vid bolaget.

Förutom det här ofvan skildrade bolaget gifves det i hufvudstaden ännu ett, nemligen Stockholms Bell-telefonbolag, hvilket till omfattningen visserligen är mindre och därför ock sysselsätter betydligt färre telefonister; men i hufvudsak torde dock förhållandena inom det samma — hvad angår arbetstid, aflöning och helsostillstånd — ställa sig liknande.

Telefonväsendet så inom Stockholm som öfver hela vårt land är stadigt i daglig utveckling och tillväxt, kräfver oupphörligt ny och förökad arbetskraft. En institution, ännu knappast decenniet gammal, kan naturligen endast anses ligga i sin linda; till hvad den i en framtid kan utveckla sig, är vanskligt söka profetera. Redan nu har den dock ej endast lofvat utan äfven hållit mycket — mycket ej minst hvad angår beredandet af nya, välbehöfliga arbetstillfällen för qvinnan.



### Maja på berget\*.

Schildring ur verkligheten af H. G.

Det glänste och gnistrade der ute. Vi hade en lång tid haft det obehagligaste väder med dimmor och slask, mera passande november än januari. Under gårdagen klarnade det ändtligen upp och började frysa, och på mor-

\* Det enkla lilla porträtt, som i dessa rader tecknas, torde vara väl bekant för de af Iduns läsarinna, som till äfventyrs besökt Mössebergs kallvattenkuranstalt. »Maja på berget» har ej väntat in en ny säsong.

gonen kom ett lätt snöfall. Träden voro be-täckta, ej med rimfrost, utan af en tjock isbark, som beklädde ända till den minsta qvist, och som, vid grenarnes svajning för den lätta vinden, brast och nedföll som ett glittrande regn af diamanter. Den hvita, mjuka mattan inbjöd så lockande till en promenad, och då jag dessutom redan förut tänkt besöka gamla Maja, som bodde der högst upp på berget och som nu häftigt insjuknat, tog jag ett raskt beslut, fattade min lilla Inga vid handen och begaf mig åstad.

Till en början gick allt bra, och vi njöto i fulla drag af solskenet och den friska kalla luften. Men då vi kommo upp i skogen på bergets sluttning, började vår entusiasm att lägga sig en smula, då vi funno, att hvarje sak har två sidor, och att det, som synes skönt på afstånd, ej alltid är så behagligt på nära håll. »Diamantregnet» kändes mindre angenämt, då dess hvassa ispiggar träffade det obetäckta ansigtet, och den mjuka snömattan dolde en förädisk glanskis, som gjorde vandrigen uppför det branta berget högst besvärlig, nästan farlig. Men slutligen stodo vi deruppe på platån och kunde fritt blicka omkring oss.

Strax nedanför utbredde sig den stora badorten och tog sig rätt egendomlig ut i vinterdräkt. Då jag sist stod häruppe, voro de täcka villorna i det närmaste begrafna i de lummiga löfmassorna, nu deremot lågo de så tydliga, och jag tyckte mig först i detta ögonblick få rätt begrepp om, huru verkligen storartad hela anläggningen är.

Ett stycke djupare ned låg jernvägsstationen, der just nu ett tåg brusade in, och ännu längre bort den lilla staden med sitt skimrande kyrktorn. Allt häruppe var så stämningfullt, så tyst och stilla, att det utgjorde en god beredelse för det besök, jag stod i begrepp att göra.

Med ett visst vemod tänkte jag på denna fattiga, gamla qvinna, som nu låg döende derinne. Det är likväl ingen vidare tragisk, eller ens märklig lefnadssaga, som gjort, att gamla Maja fått ett rum i dessa spalter. Hon var en simpel bondqvinna, hvars yttre lif i det stora hela ej skilde sig från hennes med-systrars. Hon hade kämpat samma strider mot fattigdom och brist och genomgått likartade pröfningar, dock utan klagan, utan knot. Hvad som i öfrigt skilde henne från mängden var hennes orubbligt goda och jemna lynne, hennes glada, förnöjsamma sinnelag, fotadt på en varm gudsfrukta, som gaf henne kraft att med lätt mod bära hvarje motgång. En bland de svårare var måhända den, då för några år sedan hennes egen lilla, gråa stuga nedrefs för att lemna plats för det nya, vackra sanatoriet, der Maja sedan fick sin bostad i ett litet nätt och treffigt rum med tillhörande kök, men der hon likväl ej någonsin fann sig så hemmastadd som i sin gamla, kära koja, der hon tillbragt största delen af sitt lif.

Som vårdarinna af detta sanatorium kom hon hvarje sommar i beröring med åtminstone några hundra af det tusental, som vanligen besöka denna badort, och af alla, som lärde känna den hjälpsamma, och godhertade gumman, blef hon afhållen och värderad. Med stor förnöjelse plögade hon ibland framvisa många synbara bevis på välvilliga badgästers bevågenhet, som dessa i form af skrifvelser, porträtter o. d. brukade sända henne, alltid adresserade blott till *Maja på berget*, det enda namn, hvarunder hon var känd.

Då jag förmodar, att det bland Iduns läsarinna finnes ett stort antal, som deruppe



i den luftiga bygnaden besökt gamla Maja, smakat hennes kefir-mjolk och »rara pepparkakor», åhört hennes prat och kanske också dragit på munnen åt hennes naiva landtlighet, kan det måhända intressera dem att på detta sätt aflägga ett sista besök hos den vänliga gumman.

Inkommen i det som vanligt väl putsade köket fann jag ingen der, hvarför jag knackade på dörren till det inre rummet. Derifrån utkommo då Majas vårdarinna samt den gamle doktor M—r, badortens vinterläkare, ty äfven denna årstid komma kurgäster dit. Denne yttrade, att gumman var så klen, att hon ej borde mottaga några besök, hvarför jag ämnade genast draga mig tillbaka. Men den sjuka hade igenkännt min röst och bad att få se mig. Med föresats att ej trötta patienten, utan göra mitt besök så kort som möjligt, steg jag in i sjukrummet och såg vid första blicken, att här var all jordisk hjälp fåfång. Hennes dagar voro räknade. De förr så fridiga dragen voro nu infallna och bleka. En svår hosta afbröt oupphörligt de ord, hvarmed hon envisadns att hälsa mig välkommen. Men hennes ögon lyste lika vänliga, och öfver det aftärda ansigtet hvilade ett obeskrifligt uttryck af lugn och frid. Man såg, att hon afslutat sin räkning med en värld, der hon hade intet att sakna, samt utan fruktan motsåg det steg, som skulle föra henne till en annan, der ingen sorg mer är. Hon förnekade ej ens nu sin kärlek till barnen, ty med sin brutna stämma sökte hon tala med Inga och uttrycka sin tacksamhet för någon småsak, som den lilla kort förut gått ditupp med.

Ja, det var ett minne för lifvet, denna den ringa qvinnans dödsbädd, obesudlad af hvarje låg, jordisk tanke och med minne blott för det goda, som blifvit henne bevisadt. Lycklig oen, som så dör, i frid med sin Gud och utan att efterlemna en ovän på jorden.

Det var med på en gång beklämda och upphöjda känslor, som jag en stund derefter stod utanför vid bergskanten, sedan jag af den gamla tagit ett farväl, som jag anade var för alltid.

Och så var det äfven, ty ett par dagar derefter dog »gamla Maja på berget.»



### »Bättre» och »sämre» flickor.

På vår frågoafdelning förekom nyligen, som väl de flesta bland våra läsarinna erinra sig, en fråga från »en bondhustru», hvad egentligen menas med det i annonser och annorstädes så vanliga uttrycket: en »bättre» flicka. Tvänne svar ha ingått; det första från »elak ungarl» är bittert nog i sin öfverdrift, det senare från »studentska» torde ganska förståndigt bemöta frågan. Vi meddela emellertid här nedan båda svaren till den kraft och verkan, de hafva kunna.

\* \* \*

Var god tillåt mig i edra spalter lemna »en bondhustru» svar på hennes fråga rörande innebörden af begreppet »bättre» och »sämre» flicka. Jag är ingen sådan »bättre flicka» — icke flicka alls en gång; men jag har i flere år sökt realisera tanken att gifva mig, och då det ingalunda varit min afsigt att taga till hustru någon »sämre» flicka, har jag studerat »de bättre» i hopp att kunna bland dem finna mitt ideal. Jag har inga stora pretentioner, åter helst af allt grof husmanskost och går klädd som en bonde, ehuru jag skulle kunna ha anspråk på att vara »herrekarl»; — dessa anmärkningar må jag förutskicka, på det ingen må alltför mycket förvånas, då jag säger, att jag ville ha en hustru, som kunde sköta mitt hem,

hvilket ej är större, än att detta ur möjlighets-hänsyn vore en synnerligen lätt sak. Nåväl! Resultatet af mina studier har blifvit, att jag härom dagen aflade en dyr ed på att aldrig gifva mig, om icke möjligen med någon »sämre» flicka.

Ty de »bättre» flickorna kännetecknas enligt min åsigt af följande: de ega ett hufvud, som döjes till sju åttendedelar af en hatt, lik dalmasarnes flåhackor; de ega två armar och tio fingrar uttänjda till en färskräcklig längd genom hamrandet på något olyckligt stackars piano; de äro kring midjan så snörda, att de endast kunna äta sparris, och af dessa torde knappast tre få plats rätt upp och ned bredvid hvar andra (åtminstone gjorde jag den iakttagelsen vid en obduktion); vidare ha de förstört sitt underlif genom att under hela sin tid gå på sylspetsformade s. k. klackar; vidare ha de förstört sina fötter genom skor, som äro två tum kortare och en tum smalare än vederbörande fot. Och så kunna de inte koka en gryta potatis, inte steka en bif, inte plocka en höna, inte bädda en säng, inte sopa ett golf, inte laga en strumpa, inte tänka en klok tanke till slut. Helsans rodnad är dem en fasa, friska luften och arbetet en förskräkelse. Misshandla ett piano på det ohyggligaste, parlera ett tjug franska glosor, så att sjelfva Gud fader behöfver tolk för att förstå dem, studera modejournalerna och läspa sött åt sina kavaljerer på en bal, det kunna de med smak, samt ligga till middag dagen efter. — Der har ni porträttet af en »bättre flicka», för hvilkens »uppföstran» en mycket förståndig (!) mamma sörjt på det sorgfälligaste.

De söka platser mycket nu för tiden. — Hvarför? Jo, ty vi karlar svära, den ene efter den andre, på att hellre gå ogifta i all vår tid än skaffa oss en hustru, som ej ens kan föda ett friskt barn, och hvilken man måste slösa mer penningar på till lösbehag (om hon skall se något så när »skaplig» ut), än man har råd att offra på sin egen toalett. En »sämre» flicka är ett naturbarn, full af helsa, friskhet, naturliga behag, arbetslust och håg att sköta det hem, hon en gång får kalla sitt. Men allt sådant anses i fina verlden för någonting rysligt ociviliseradt, hvilket måste arbetas bort. De »bättre» flickorna ha öfvervunnit alla hinder och befriats från alltihop — deri ligger deras företräde. Skaffa er, aktade »bondhustru», sjelf för någon tid ett dylikt exemplar, så skall ni nog få se, att jag inte far med osanning — Det kan ju finnas undantag, men dels äro de få, dels vete gudarne, om de hunnit bli fullständigt »bättre» flickor.

Elak ungarl.

\* \* \*

Att uttrycket »en bättre flicka» ej är så väl valdt, kan jag vara villig medgifva, enär jemförelser i allmänhet slå en massa menniskor för hufvudet, och man af kärlek till nästan bör akta henne för gallsjuka, men att det skulle vara oriktigt och rent af förkastligt, vill jag dock bestrida, då uttryckets mening torde vara så väl bekant, att knappast någon, utom en bondhustru, skulle behöfva begära upplysning derom. »En bättre flicka» är här naturligtvis det samma som en flicka af god familj, med god uppföstran i så väl moraliskt, praktiskt som intellektuellt hänseende. Att en flicka är af god familj är visserligen ingen hennes egen förtjänst, men det blir dock alltid en merit hos henne, enär hon derigenom sättes i tillfälle att, om hon vill, mer än eljes utbilda sitt sätt och sin förmåga att fylla en plats i en högre samhällsklass, och man får väl i allmänhet antaga, att den tjenstsökande får offra sina krafter hos medmenniskor, som i yttre afseenden stå på ett högre trappsteg än hon sjelf. Detta är hennes ena företräde framför andra, hvilka dock ej derför såsom i frågan behöfva gå under benämningen »sämre flickor». Hennes andra företräde genom en god uppföstran torde vara så påtagligt, att jag ej ens behöfver förklara det för en bondhustru.

Nu kan visserligen invändas: hvarför utsätter då ej den tjenstsökande i stället för uttrycket »en bättre flicka» alla de meriter, som ingå i det samma? Jo, af ett enkelt skäl, som troligen torde vara alldeles obekant för en bondhustru, af ekonomiska skäl. När man sätter in en annons, betalas nämligen den samma efter bokstäfvernas antal, och är då naturligen gifvet bättre att i få ord säga så mycket som möjligt, och användes derför med förkärlek uttrycket »en bättre flicka», såsom i sig innefattande en hel mängd olika meriter. Slutligen vill jag åt en bondhustru rekommendera följande annons: »en hederlig, allvarlig och arbetssam

bonddotter söker plats såsom sällskap, lektris eller värdinna i ett finare hem»; och hoppas jag svaren skola blifva många.

En studentska.



## En radikalkur.

Novell

af

Elin Ameen.

(Forts.)

Borgmästarinnan sjelf spelade med en ifver och liflighet, som hade det gällt hennes lif. Hennes små skrik och utrop hördes allt emellanåt samt hennes rullande skrattsalvor, när hon tog in »tricken» i sista minuten eller gjorde »lilla slam». Hon bjöd för det mesta »hjerter» — utan att ha ett enda trumfspel på hand — som hon ihärdigt bedyrade. Och under hela tiden vippade och hoppade rosetten i pannan på hennes mössa, som hade den blifvit elektriserad af hennes liflighet.

Annie satt och såg på dem och på rummets gammaldags möblering. Hvilken underlig verld hon ändå blifvit förflyttad till! Kunde hon någonsin ha drömt sig en sådan tillvaro för några år sedan!

»Klöfver!»

»Ruter... pass på, min nådiga!»

»Nej, hjerter tar öfver!»

»Spel ut!»

Och så kortens skrapande mot bordet, doktors svordomar och borgmästarinnans falssettskrik.

Annie slöt sina ögon. Det var varmt i rummet, hon kände sig matt och dåsig, men nöjd och belåten. Att sitta så der — utan att göra någon ting — att låta tankarne donna bort — ingenting minnas, ingenting hoppas, ingenting önska!

Då hördes bjellerklang utanför, och en slåde stannade vid porten.

»Der ha vi minsann vår unge doktor,» sade borgmästarinnan.

Annie hade hastigt öppnat ögonen och lyssnat till bjellerklangen. Ingenting önska? Och hon såg med ett drömmande uttryck ut åt den mörka gatan. Så fattade hon sitt arbete och började ifrigt sy, men borgmästarinnan bad henne gå ut i köket och höra efter, om der fans litet varmt kaffe åt doktorn.

Hon stod i salen och sysslade med kaffet, när han kom dit, sedan han helt hastigt helsat på de spelande, hvilka voro midt inne i en robbert. Hon gick och hemtade sitt arbete, men satte sig sedan hos honom i salen.

»Tack för lånet af »Rosmersholm», sade hon, »jag har den med mig i dag.»

»Nå, hvad tyckte fröken om den?»

»Jag vet inte.»

»Vet ni inte?»

»Nej, inte utom att den är förfärlig och gripande — oakadt all sin dunkelhet — men »tycka om» — det gör man väl inte med en sådan bok!»

»Ibsen har aldrig varit större än i »Rosmersholm!» — Ibsen var nemligen doktors afgul.

»Inte? Då beklagar jag min enfald som vida föredrager »Brand», »Et Dukkehjem», »Vildanden» m. fl.»

»Men ni måtte väl tycka, att Rebecka är en herrlig qvinna?»

»En herrlig qvinna? Hon som störtar Beate i Möllefossen för att få sin egen brännande lidelse tillfredsställd, och som sedan, när lidel-



sen slocknat, inte ens förmådde älska som en qvinna!»

»Jag tror, ni gör Rebecka orätt, att ni alls inte förstätt henne. Det var ju medvetandet af skuld, som stälde sig mellan henne och Rosmer. De vilda begären slocknade, en bättre, ädlare känsla uppstod i deras ställe — och så hade hon ju, som hon sjelf säger, — en 'fortid' . . .»

»Anser ni också det höra till hennes 'herrligheter'?»

»Den ohämmade naturkraften väcker alltid min beundran, och inte betyder det någonting för mig, att en qvinna haft en 'fortid'.»

Annie hade velat fråga honom, om han menade, att han kunde gifta sig med en qvinna, som haft en 'fortid', men någonting band hennes tunga. Hon hade ju också sitt förflutna — fast ej genom eget brott — men han kunde ändå tro, att hon frågade med tanken på sig sjelf — hon, som var sin faders dotter!

»Hvad jag kan förstå,» sade hon sakta, i det hon böjde sig ner öfver sitt arbete, »är, att när två, som älska hvar andra, ej kunna lefva till sammans, då är det skönt att dö till sammans . . .»

»Det kan också jag förstå,» inföll han hastigt men sakta, liksom hon talat.

»Men,» fortfor hon, »så var det inte här — Rosmer och Rebecka kunde ha lefvat till samman, men mig förefaller det, som de rent af ej orkade med lifvet eller kärleken. Rosmer hade mist sin handlingskraft, tron på sig sjelf och sitt lifsmål — men en qvinnas kärlek, hennes stora, oppoffrande kärlek kan återge honom den — — men inte nu genom att egna honom ett lif af kärlek utan genom att dö! Och när Rebecka är stor nog för att fatta det, när hon vill ge honom detta bevis på kärlek för att återge honom tron på sig sjelf, henne och lifsmålet — när hon i ett ögonblick af häuförelse blir stor och sant qvinlig — — icke ens då förmår hon Rosmer att vakna ur sin förslappning — — han finner, att han ändå inte har kraft att lefva, utan att det är beqvämare att hoppa ner i forsen till sammans med Rebecka!»

»Nå ja, han måtte gerna försvinna; svaga stackare, som han, har jorden godt om — men det fins inte en Rebecka på hundra qvinnor — hon måtte gerna få lefva!»

»Och jag säger tvärt om,» utbrast Annie ifrigt och med glödande kinder, »låt henne dö, låt henne bringa sitt sonoffer, men må

det då inte vara så tröstlöst förgäfvat — må hennes död ge Rosmer nytt lif och ny kraft! Ack, hvarför lära de stora diktarne oss ej, att lefva lifvet — hvarför visa de oss inte vägen framåt — utan i stället detta hopplösa, förtviflade: ner, ner i Möllefossen, när idealen ramlat, när lyckan sviker — åh, det är inte svårt att dö, när man är olycklig, men det är svårt att lefva — det vet jag bäst!»

Hon hade släppt sitt arbete. Hon gömde ansigtet mot sin arm och grät. Det var så olik henne, som alltid föreföll lugn och beherrskad, till och med likgiltig för allt. Doktorn kände ett djupt medlidande med henne, och hans ögon fuktades.

»Ja, ni har kämpat modigt — ni dränkte er inte i Möllefossen — det är sant,» sade han med ett varmt tonfall i rösten. Och han kände varmt för henne — i det ögonblicket. Han var innerst i sin själ en vek natur, känslig och lätt mottaglig för intryck.

Länge efteråt i kommande år erinrade han sig den aftonen och sin stämning då — någonting ej långt ifrån förälskelse — och flickan, som satt midt emot honom med nedböjdt hufvud, så att han endast såg hjessan med det mörka, tjocka håret. Han kom i håg den smärta, fina, af gråt darrande gestalten, lutad mot armen, som låg på bordet, samt röstens lidelsefulla vibrerande.

Hon lyfte upp sitt ansigte, vått af tårar, och fäste sina mörka ögon sorgset på honom. »Och vet ni, hur gerna jag skulle gjort det — jag menar, dränkt mig sjelf med alla mina sorger i någon brusande fors? Vet ni, hvad det kostade mig att bjuda frestaren vika och åter taga fatt på lifvet? Nej, ingen, ingen vet det, jag har aldrig talat med någon derom — — inte heller om, huru svårt det ännu i bland kan vara — — när något rifver upp såret, som kostat mig så många kval, så mycken energi att läka. Men lefva måste man, därför att Gud vill det, därför att sjelfmord är feigt och det enda brott, som aldrig kan ångras och försonas — och, hvem vet, kanske därför heller aldrig förlätas! Ni undrade en gång öfver, att jag så sällan log — hur kunde ni undra!»

»Jag undrade öfver, att ungdomen inte tog ut sin rätt och lade leendet till baka på läppar, som voro ämnade att le och le mycket, i harmoni med ett par ögon, som ännu kunna stråla. Vet ni, jag trodde när jag först åter såg er här och iakttog ert ansigte, att ni ej mera kunde hvarken le eller gråta!»

»Och nu vet ni, att jag, trots allt, kan båda delarne!» Ett lätt leende for i det samma som ett skimmer öfver hennes af tårar ännu våta ansigte.

När doktorn senare på aftonen följde henne hem öfver den knarrande skarsnön och öfver dem hvälvde sig vinterhimlen med sina millioner klart tindrande stjernor, gingo de tysta vid hvar andras sida. Doktorn, som hade ett skiftande och ombytligt lynne, förargade sig öfver den veka stämning, som Annie förut försatt honom i, och han ångrade sitt visade intresse och deltagande. Var han på väg att förälska sig i henne, frågade han sig sjelf. Det ville han inte — inte binda sig nu, innan han sett mera af lifvet och qvinnorna, rört sig i vidare kretsar och i annat umgänge. Hvarför skulle just hon vara »den rätta», hvad han än kände för henne!

Vid grinden, som ledde till skolans lilla trädgård, stannade de.

»God natt, doktor!»

Han stod ett ögonblick stilla med hennes hand slutet i sin. Lyktan invid dem belyste hennes ansigte och han läste deri ett uttryck af glad förväntan och, henne sjelf omedvetet, af en varm känsla, som kom hennes ögon att stråla, hennes ansigte att glöda midt i vinterkylan.

»God natt, fröken!»

Han släppte hennes hand och gick hastigt från henne. Hon stod kvar och såg efter honom — såg ännu sedan han vikit om hörnet. Så gick hon in genom grinden och långsamt den skottade gångstigen fram till trappan.

»Jag vill det inte, jag vill det inte,» sade hon ångestfullt till sig sjelf. Och nästa dag tog hon åter fatt på sitt arbete med fördubblad ifver. Men hennes sätt blef ojemnare än förut, och hon förvånade ofta barnen med sin otålighet ena minuten och sin efterlåtenhet den andra.

(Forts.)



## Från Iduns läsekrets.

Härmed fram bäres ett hjertligt tack till »Albert...» för uppsatsen angående »Husmodern och tjennarinnan». Hon har deri uttalat en mängd af erfarna husmödrars åsikter.

Många läsarinor af »Idun».



## Bostaden.

Frisk luft. Man kan icke nog ofta framhålla nödvändigheten af frisk luft i boningsrummen. Det spares af mängden på frisk luft, som kostade den tio kr. kub.-m.; och ändock få vi den icke blott gratis, utan vi kunna äfven utan nästan all möda få den in i våra rum. Icke vattnet få vi så helt för intet.

Hvarföre spara vi då? Jo endast af okunnighet. I en familj här i närheten föddes för ett par månader sedan en gosse. Frisk var han som kanske de flesta barn äro, när de komma till världen. Modern befann sig ock väl efter omständigheterna. Familjen hörde ej till nödens barn, hvarföre modern och barnet erhöles tjänlig föda och skötsel i öfrigt, men frisk luft — inte en smula. Den utestängdes med största sorgfällighet. Vid in- och utgåendet iakttagades ännu, som gälde det att utestänga pesten, den största försigtighet att icke den yttre luften skall intränga i rummet. Och hvad har följden blifvit? Barnet är oroligt och skriker både natt och

dag, utan att det för öfrigt kan sägas vara sjukligt; modern ser tynande ut.

Här, som i otaliga liknande fall, kan man med säkerhet påstå, att endast bristen på frisk luft är orsaken till lidandet. Man beklagar sig öfver den eller den familjen, som ej har råd att hålla sig med kaffe, men ingen fattigdom är beklagligare än den (andans) fattigdom, som gör att menniskor äro rent af rädda för frisk luft.

Hennan, i februari. N. H—m.

## Bakning.

Grahamsbröd beredes på följande sätt: Det fingröpade hvetemjålet med bibehållet, ej fränsiktadt, kli öfvergutes med varmt vatten af 30 till 35 grader Cels. och bearbetas derefter noga under minst 30 minuter till en fast deg, som derefter lemnas åt sig sjelf att jäsa på ett varmt ställe, t. ex. i spiseln. Hvar ken surdeg, jäst eller några andra jäsningsämnen få dervid användas, utan degen skall jäsa af sig sjelf och så länge, till dess den öfversta skorpan böjar

spricka sönder, hvilket vanligen inträffar efter två till tre timmars förlöpp. Derefter afdelas degen i stycken om ett å två skålpund, hvilka formas i 1 till 1½ tum tjocka, runda eller aflånga bullar, hvilka nagass med en brödpigg på öfre sidan tillräckligt för att hindra skorpan att springa af vid gräddningen, och derefter gräddas under 1½ till 2 timmar i het, mycket het bakugnsvärme. Sedan brödet stått inne i ugnen ungefär en timme, bstrykes det med en våt borste, på det att ytan skall få ett mindre sprucket utseende. Af största vikt är, att bakugnen är väl uppeldad, och att jäsningen försiggår i tillräcklig värme.

Ett riktigt beredt grahamsbröd måste vara fint, poröst, tätt, men ej degigt och af en aromatisk, söt lukt och smak. Då brödets godhet i hög grad beror på det använda hvetets beskaffenhet, bör man alltid bruka prima vara, och om hvetet tvättas före malningen, blir brödet hvitare och sötare. Skorpan blir alltid mycket hård, men den, som har klena tänder, kan lägga kakan i en ren, fuktig linneduk under några

timmar före måltiden. Vidare är grahamsbrödet mera hårdtuggadt än annat bröd, men denna olägenhet är på det hela taget en fördel, ty ju långsammare man äter och ju bättre man tuggar maten, dess bättre smältes den. Brödet smakar äfven sötare och mera aromatiskt samt mättar och närar mera, ju bättre det tuggas.

Det påstås, att grahamsbrödet om det är riktigt beredt, skall vara icke blott sundare och mera närande än något annat bröd, utan derjemte äfven billigare och mera välsmakande. Men dess förmåga att i de flesta fall på ganska kort tid bringa en försvagad matsmältning i ordning är dock beroende af, att brödet omsorgsfullt beredes på ofvan angifna sätt. Det mjuka grahamsbrödet — det fins äfven grahamsknäckebröd och grahamsskorpor — håller sig sommartiden blott 4 till 5 dygn, men vintertiden deremot i flera veckor. Det kan i förbigående anmärkas, att rågröd bör bakas efter samma metod, men personer med dåliga magar böra i allmänhet undvika rågmjölsmat.

H. V.



Matlagning.

Mjölkgelé. Fem glass mjölk och 125 gr. socker kokas 5-10 minuter samt afkyles väl. Dertill sättes 30 gr. gelatin, som lösts i en kopp vatten och saften af fyra citroner samt fyra vinglas vitt vin. Citronskalerna kunna afrivas tillsammans med socker och serveras till geléet.

Detta gelé gifves med fördel åt sjuka, för hvilka mjölkdiet ordinerats, särdeles under febersjukdomar, då det är både lättsmält, närande och läskande.

Anna B.

Bavaria. 2 liter gräde vispas till skum. Hårtill sättes 150 gr. socker, 100 gr. i litet vatten upplöst chokolad samt 13 gr. gelatin löst i vatten. Rätten serveras med vaniljsås eller vispad gräde.

Anna B.

Risgrynsuppding. 1/2 kvarter risgryn kokas i ny mjölk, så det blir en tjock, väl kokt gröt, och tillsättes socker och vanilj efter smak. 1 kvarter gräde vispas till hårdt skum och blandas tillsammans med gröten och 4 blad i vatten upplöst gelatin. Slås i form och ätes kall med sylt till.

Anna B.

Äppelpudding. Man kokar en god del äpplen i vatten, håller sedan upp dem i en härsil och låter saften rinna af, hvarefter äppelna sedan kunna användas till äppelmoss. Till en liter saft tager man nu 8 blad hvit och 2 blad röd gelatin och sätter det, sockradt efter behag, på svag eld, så att gelatinen upplöses. Då den blifvit upplöst låter man massan koka upp samt tillsätter 1/2 liter vitt vin. Det upp hålles derefter i en glasskål för att kallna samt serveras med vaniljsås.

Victoria.

Lefverpastej. En liten svinlefver hackas på bräde och röres 1 timme genom sikt, 12 anjovisar, på hvilka benen uttagas, hackas; 1 1/2 @ fett fläsk af ryggen males på qvarn 2 gånger; 1 @ fläskkorfsmat ältras väl ihop; starkpeppar, nejlikor och lök tagas efter behag; 5 junfrur gräde och 8 ägg Pasteyen gräddas i ugn 1 1/2 timme. Här af fås tvåne formar.

Alba.

Stufvad lake. Till cirka 4 @ lake tagas 4 lod smör eller mera, hvilket gör fisken så mycket smakligare, 3 skedblad fint socker, 3 skedblad hvetemjöl, en finhackad lök, en nypa peppar, 1/2 citron samt salt efter smak och mjölk så mycket, att fisken täckes.

(En annan sort). Till cirka 6 @ lake fordras 1 1/2 @ smör, som lägges på botten af kastrullen, hvarefter laken illägges och kryddas med finhackad lök, fin peppar och salt. Kastrullen, hvaruti laken kokas, bör vara fullkomligt lufttät, emedan fisken annars torkar och då måste uppblandas med vatten, hvarigenom den förlorar betydligt af sin smak. Upplägges genast, då den tages af elden.

Abborre, tillredd på samma sätt men med tillsats af persilja blir äfven mycket delikat.

Finska.

Sillmjöklåda. Sillmjölken af ett par sillar lägges i vatten öfver natten och röres upp med 2 ägg-gulor, litet gräddmjölk, socker, peppar och något rifvebröd, hvarefter det gräddas i liten form.

Alba.

Efterrätter.

Judetårta. Ett kvarter skiradt smör (saltfritt), 1 kvarter rifvet socker, 1 sup, 1 ägg, 1 tesked stött kanel, kardemumma efter behag, 1/2 stop hvetemjöl knådas tillsammans och strykes i en stekpanna; så fylles med sylt eller fruktmos. En del af degen lemnas och rullas i stänger, som läggas i kors öfver tårtan.

Alba.

Äppelgelé. Kokas som äppelgröt med uteslutande af sockret. Silas igenom silduk. Saften väges, och i denna kokas lika vigt socker, hvilket skummas väl och får koka, till det blifvit så

tjockt, att, då man slår en droppe på ett knifblad, denna droppe stelnar. Förvaras i burkar med vaxpapper, doppadt i cognac, ofvanpå. Serveras till kakor etc.

Hoi.

Huskurer.

Mot bleksot (osvikligt medel). 5 lod pomeransskal, 3 dito millefolium, 4 dito lakrits (ramsvart inuti), för 25 öre dubbla malörtsdroppar och för 25 öre jerndroppar. Pomeranskalen förvillas och skäras i små bitar samt kokas tillsammans med millefolien och lakritsen i 1/2 kn. vatten, till dess ett qv. återstår. Skall sedan stå en half timme och draga, då, så väl som under kokningen, lock skall ligga på pannan. Kryddorna fränsilas, och då spadet är alldeles kallt, ihälles jern- och malörtsdropparne. Förvaras i flaskor. En matsked tages här af 3 ggr om dagen, helst 1 timma före maten morgon, middag och qväll; men glömmes det i rätt tid, kan det tagas strax före målet. 2 satser intagas efter hvarandra, derefter göres ett uppehåll på 8 veckor, hvarefter åter ett par satser kunna tagas, om så behöfves.

Roligt vore att genom Idun någon gång få höra, om ej detta recept gör åsyftad verkan: lätthet att röra sig, aptit, sömn, friskare hy etc.

v. S-n.

Husdjuren.

Matsedel för hönsen. »Kasta det åt hönsen, det duger åt dem», hör man så ofta en husmoder på landet yttra, och dessa små nyttiga, tacksamma vänner få mottaga allt möjligt skämdt, härsket, surt och unket affall, som vi ej vilja lemna åt våra andra husdjur, och ändå begära vi af den snälla tippan, att hon skall värpa stora och många ägg. Också blir ofta fallet, att våra landtfruar klaga, att hönsen värpa så dåligt i år. Jag vill då gifva dem ett råd: skaffa Eder en bra race t. ex. Minorcka, som värpa många och stora ägg. (Häromdagen fick jag ett som vägde 1/4 @). Gift dem omvexlande, kraftig men billig föda, och Ni skall aldrig behöfva klaga, att Eder ägg-förråder äro små. Vår och sommar har jag begagnat mig af följande utfordringslista, och funnit den förträfflig.

Måndag, Onsdag och Lördag: Morgon 3/8 hvetekli, 1/3 hafremjöl, 1/3 rofvor (kokta och sönderkramade) upprördt med vatten. Middag korn. Qväll hafre. Tisdag och Fredag: Morgon 1/3 hvetekli, 1/3 hafremjöl, 1/3 köttaffall (upprördt med mjölk). Middag risgrynsaffall. Qväll korn. Torsdag och Söndag: Morgon 1/2 hvetemjöl, 1/2 hafremjöl samt några skedar majsmjöl. Middag hvete. Qväll korn. I hönshuset stå dessutom alltid små lådor med benmjöl (hemmagjordt), träd-kål i små bitar, och stött svafvel. Höns, så fodrade, betala sig genom en stor äggproduktion.

Smäländskan från Stockholm.

Hvarjehanda.

Saltlake att lägga sylta i. Man upplöser salt i vatten, tills ett färskt ägg flyter i laken. Då är den lagom skarp.

Hilda.

Frågor.

- Nr 38. Huru tidigt bör en husmor på landet stiga upp, och i hvilken ordning bör hon företaga sina sysslor?
Nr 39. Skulle någon godhetsfullt vilja lemna upplysning, hvarest man bäst kan få afyttra såväl virkade som knypplade spetsar?
Nr 40. Vill någon af Iduns läsarinna hafva godheten upplysa mig, om det i Stockholm finnes någon, som uppköper begagnade frimärken.

- Nr 41. En ung fru frågar, om någon af Iduns läsarinna vet något verksamt medel för öfvervinmandet af ett olyckligt tycke, som hon nu hyst i nära 3 års tid.
Nr 17. Till redaktionen har från en sydsvensk husmoder ingänt en skrifvelse till »tacksam finska» jemte en del profappar, hvilket vi öfversända, om vår finska prenumerant uppger adress och sänder porto.

öfritt gå frun till handa med sömnad och andra inom huset förekommande göromål. Arlig lön 150 kr., allt fritt. Goda rekommendationer erfordras. Ansökningar ställda till »God husmoder» kunna insändas till Iduns red.

PLATSSÖKANDE.

En 18-årig flicka, som länge varit föräldralös, önskar sig ett godt hem, der inga egna döttrar finnas. Hon har någon vana vid hushåll och vill deltaga deri. Svar med utsatt pris, ej öfver 300 kr. pr år, till »Verkligt hem» lemnas till Iduns byrå.

En prestdotter önskar plats som lärarinna för mindre barn. Hon kan undervisa i vanliga svenska skolämnen samt engelska språket. Hon är äfven villig att deltaga i hushållet. Lönepretentioner 100 kronor. Svar till »F. 25», adress S. Gumellius annonsbyrå, Stockholm.

Plats som kassörska, kontors- eller skrifbiträde eller och som sällskap önskas af ett fruntimmer af bättre familj. Svar till »L.» Norrköping, p. r.

DIVERSE.

Dröktor Carl Flensburg 14 Lilla Vattugatan 14. Hvardagar 1/23-1/24. Helgdagar 10-11. Behandlar företrädesvis Barnsjukdomar.

Ramlösa Plantskola.

Min nya priskurant öfver rikhaltiga förråd af alla slag plantskoleartiklar är nu utkommen och tillsändes franko. Helsingborg i september 1888. N. P. Jensen.

Skriftlig undervisning i stenografi (Arends' system) erhålles af skicklig lärarinna mot insändande af 15 kronor jemte noggrann adressuppgift till Red. af Idun.

I Pianospelning meddelas noggrann undervisning af en ung lärarinna. Svar märkt »Noggrann» torde inlemnas å Iduns byrå. (G. 768)

Stanna två minuter och läs, att min öfver hela Skandinavien omtyckta

Meter- och Annotationsbok, med mått-, mål-, vigt- och prisförvandling, vitsordad af de förnämsta svenska tidningar, kan erhållas hos mig eller mina agenter. Inbunden i läderband 90 öre pr st. » i clothband 85 » »

Breflåda.

- Tacksam finska. Tacksammheten är ömsesidig.
M. L. E. Örebro. En annons på 9 rader gör 2 kr. 25 öre för gång (efter 25 öre pr rad) och följaktligen för 3 gånger kr. 6,75.
Channah. Vi kunna naturligtvis ej bestämma oss, förr än vi få se uppsatsen i sin helhet.
Maria. Svar i nästa nummer!
Fru Kruse. Eder fråga är redan besvarad.
B. V. S. Eder hilla skiss saknar ej stilistiska förtenster, men ej tro vi mycket på dess »verklighet».

Innehållsförteckning:

- Baronessan Mary Vetsera (med porträtt).
Hvad vi fördrå; tankar angående Nils Hertzbergs bok »Quinnans kallelse och uppfostran» af P. S.
Från kvinnans arbetsfält; studier från Stockholms horisont af J. N-g.
Telefonisterna.
Maja på berget; en skildring ur verkligheten af H. G.
Bättre och »sämre» flickor.
En radikalur; novell af Elin Améen.
Bostaden.
Efterrätter.
Huskurer.
Husdjuren.
Hvarjehanda.
Frågor.
Svar.
Breflåda.

Annonsers.

Annonspris: 25 öre pr petitråd (=10 stafvelser). Ingen annons införes under 1 kr.

LEDIGA PLATSER.

En anspråklös och enkel flicka med godt lynne, ej allt för ung, kan i vår få plats i större landthushåll. Sökande skall vara kunnig i matlagning, bakning och öfriga vid ett landthushåll förekommande göromål. Noggrannhet och ordentlighet vigtiga och nödvändiga egenskaper. Svar med uppgift om ålder, lönepretentioner och referenser uppger till »Husfru», Domnarfvet, p. r.

Hushållerska.

En äldre flicka af god familj, huslig och van vid enkelhet, kan den 24 nästk. april erhålla anställning hos en familj i Helsingland, att förestå matlagning, sköta mjölkkmare och för

Advertisement for 'Blitzsnabb expedition kan nu påräknas' featuring an illustration of a steam engine and the name 'JOHN FRÖBERG, Finspong'.



**LEVERIN & C:o**

61 Drottninggatan 61  
3 tr. upp

få härmed rekommendera sin nya, tidsenliga

**FOTOGRAFI-ATELIER**

All slags  
Fotografering  
utföres omsorgsfullt  
enligt nutidens fordringar.

Med största högaktning

**LEVERIN & C:o**

[27]

**Frans Lundberg**

St. Gråmunkegränd 1. Filial: Stallgatan 1.

Säljer billigast i Stockholm 1:ma maltdrycker, mineralvatten och läskedrycker m. m., deraf särskildt rekommenderas: Porter à 15 öre, Taffelbier à 10 öre, s. k. Maltextraktöl à 8 öre, Hushålls-Pilsnerbier à 7 öre, 1:ma bayerskt Öl à 6 öre, Iskällardricka à 5 öre, Vichy, Biliner och Sodavatten à 5 öre o. s. v. **Obs.! Utmärkta varor.**

Minsta antal, 25 flaskor, hemsändes fritt efter order pr post eller telefon. — Till landsorten mot efterkrä. [81]

**Fysiologiska skodon**

för damer, herrar och barn tillverkas hos undertecknad.

Använd alltid sådana åt edra barn, så få de ej liktornar och kylknölar på gamla dagar! Om profsko insändes, behöver ej mått tagas.

Högaktningfullt  
C. NILSSON, Drottninggatan 100. [78]

**Husmödrar!**

Försöken *Th. Winborg & C:is* i Stockholm tillverkningar af



[95]

**Ättika,  
Senap,  
Såser,  
Soja,**

flere gånger prisbelönade och fullt jemförliga med de bästa utländska fabrikat. Tillhandahållas hos Hrr specerihandlare.

**Engelska Magasinet**

38 Regeringsgatan 38, 1 tr. upp. Strumpor, tricotunderkläder för Damer, Herrar och Barn, randig och enfärgad Serge, Cheviot till gosskläder, Flanneler, Velveteen, Barnskor, Corsetter samt Engelska Reformlif, Tricotkostymer och Kavajer för mindre gossar. Pears Soap m. m.

**Utmärkta Téer.**  
OBS. Endast Engelska varor af bästa kvalitet. [70]

**Kurs i klädsömnad**  
gives af undertecknad för ett begränsadt antal elever. OBS. Eleverna förfärdiga egna klädningar.  
*Bernadina Nicodemi,*  
Barnhusgatan 4, 1 tr. upp öfver g. [48]

**KÜLLE**

Svenska Konstväfnader och Broderier.

Yllestramaljer, alla färger, Garn och Silke.

Förklädestyger, ylle och bomull.

Äkta färger.

Originalmönster.

Bästa materialier.

Beställningar utföras å Möbeltyger, Mattor, Draperier m. m. i hvilken stil som önskas. Moderata priser.

Stockholm, Drottninggatan 36.

Tillverkningsort:  
Lund (Thora Kulle).

Filial:  
Göteborg (Svenska industrimagasinet.) [50]

Alla fördelar framför andra sorter!

Allmänt erkänt bästa

**Snörlif "La Gracieuse",**

såväl i höga som låga former, finnes endast att erhålla hos

**Henrik Labatt,**

Kongl. Hofleverantör,

27 Drottninggatan 27

Stockholm.

Obs. Tillsändes, om lifvidden uppgives i centimeter eller decimaltum. [71]

40 Drottninggatan 40

Utställning af

**Svenska Stickmaskiner**

På dessa i Sverige o. utlandet patenterade o. prisbelönda Stickmaskiner kan man efter 2 à 3 veckors öfning tillverka nästan allt hvad af ylle eller bomull behöfves i hemmet.

Se vidare annonsen i Idun den 1 och 8 februari d. å.

[99]

**SUCHARD.**

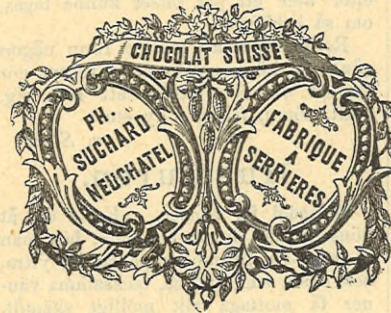
17 Guld- och Silfvermedaljer. **Suchard's Chocolat.**

Erkänd utmärkt qualité.

Samtliga Suchard's Chocolader äro garanterade ren Cacao och socker utan tillsats.

Suchard's Praliner, Gianduja, Capsules, Noisettes, Nougatines och andra dessertchocolader rekommenderas.

**Suchard's Cacaopulver,**  
Cacao Soluble, ett rent lösligt pulver i bleckburkar på  $\frac{1}{2}$ ,  $\frac{1}{4}$  och  $\frac{1}{8}$  kilo, är drygt, välsmakande och närande. Af Suchard's Cacaopulver får man 100 koppar på  $\frac{1}{2}$  kilo. [21]



Fabriksmärke.

**SUCHARD.**

**Romanläsare!**

kunna ej få någon prisvärdare tidskrift än

**HEMMETS ALLEHANDA**

illustrerad veckotidning för nytta och nöje,

som utgifves i stort sextonsidigt format och innehåller:

dels intressanta och spännande, konstnärligt illustrerade romaner,

» praktiska råd och anvisningar för hemmet och familjen,

» en illustrerad skämtafdelning m. m. m.

Prenumerationsafgiften är: Kr. 5 för helt år, Kr. 2,50 för halft år och Kr. 1,25 för kvartal, postarvodet inberäknadt.

**OBS.! Endast 20 öre. OBS.!**

Inbetalas endast 20 öre å närmaste postanstalt erhållas 5 olika illustrerade nummer som prof på hvad Hemmets Allehanda har att bjuda på.

(G. 12256) **OBS.! Endast 20 öre. OBS.!** [91]

**Strumpor** för damer,  
för herrar,  
för barn.

Goda qualitéer. Låga, bestämda priser.

Priskurant sändes på begäran.

**K. M. LUNDBERGS Bosättningsmagasin**

N:r 7 Storkyrkobrinken N:r 7

STOCKHOLM. [86]

Sturegatan n:r 8. Telefon: 84 30.  
Lacavey & Cadiz. Äkta Spanska Viner i Stockholm.  
Kungsgatan n:r 7. Telefon: 57 70.